

PARK
NAUKOWO-TECHNOLOGICZNY
POLSKA-WSCHÓD W SUWAŁKACH

RANKING MIAST

JAKOŚĆ ŻYCIA W SUWAŁKACH

na tle innych miast północno-wschodniej Polski

Wydawca: Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach Sp. z o.o.
Suwałki, 2023-2024

Zespół redakcyjny:

Wojciech Pająk
Dariusz Bogdan
Eliza Kupich

WPROWADZENIE

Porównanie wskaźnikowe miast określonego regionu pozwala dostrzec różnice rozwoju wspólnot samorządowych. Choć miasta w zależności od swoich naturalnych, społecznych, gospodarczych czy kulturowych zasobów mają różne szanse, to porównanie kluczowych mierników pozwala lepiej określić mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia miasta jako miejsca do życia w konkurencyjnym otoczeniu w danym regionie.

W skali Polski co roku swoje porównanie publikuje redakcja Business Insider[1]. Było ono bezpośrednią inspiracją do stworzenia niniejszego raportu. W „rankingu najlepszych miast do życia” zebrano dane z 16 stolic województw (bez Zielonej Góry), biorąc pod uwagę 6 wskaźników statystycznych. Jest to ranking, który służy do porównania dużych miast w Polsce i nie uwzględnia czynników wpływających na potencjał miast średnich i małych.

O ile w ostatnich latach postępująca migracja wewnętrzna skierowana była do dużych ośrodków miejskich (a precyzyjniej – na ich peryferia), w najbliższych latach można spodziewać się również poszukiwania alternatyw w postaci mniejszych ośrodków miejskich.

U podstaw przekonania, że średnie miasta stanowią potencjał migracyjny w Polsce, leżą następujące założenia:

- zwiększa się udział pracy zdalnej w sektorze usług,
- wzrost cen nieruchomości w szybszym tempie następuje w dużych aglomeracjach, w wolniejszym w mniejszych ośrodkach miejskich,
- inwestycje przemysłowe będą w najbliższych latach poszukiwały lokalizacji, w których konkurencja o specjalistyczne zasoby ludzkie będzie mniejsza, a przygotowane dla inwestorów zaplecze logistyczno-transportowe zmniejszy koszty peryferyjnego położenia[2].

[1] <https://businessinsider.com.pl/poradnik-finansowy/najlepsze-miasta-do-zycia-w-polsce-zaskakujacy-liderzy-a-gdzie-warszawa-ranking/gh9nysm>

[2] Forum Biznesowe Pogranicza 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=nwBNhPNixkg> Dyskusja nt. perspektyw demograficznych Suwałk i innych ośrodków subregionalnych z udziałem prof. Przemysława Śleszyńskiego, Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach

INNE BADANIA RANKINGOWE MIAST

Badanie Business Insidera, które było impulsem do niniejszego raportu, nie jest jedyną próbą pokazania jakości życia w miastach i ich atrakcyjności. Najbardziej kompleksowym jak do tej pory badaniem wszystkich miast w Polsce może poszczycić się publikacja Serwisu Samorządowego Polskiej Agencji Prasowej pt. „Gmina Dobra do Życia”. Prof. dr hab. Przemysław Śleszyński proponuje tam wydzielenie pięciu typów funkcjonalnych gmin i na podstawie aż 63 wskaźników cząstkowych wylicza syntetyczny Wskaźnik Jakości Życia (WJŻ). Jak zauważają autorzy tego badania:

“W dostępnych zbiorach danych (głównie GUS) najwięcej jest informacji dotyczących materialnych aspektów sytuacji mieszkaniowej i nasycenia usługami. Najmniej jest lub nie istnieją dane dotyczące „powszechnych” elementów jakości życia (np. czasu traconego codziennie na dojazdy do pracy poprzez zatłoczenie na drogach).[3]”

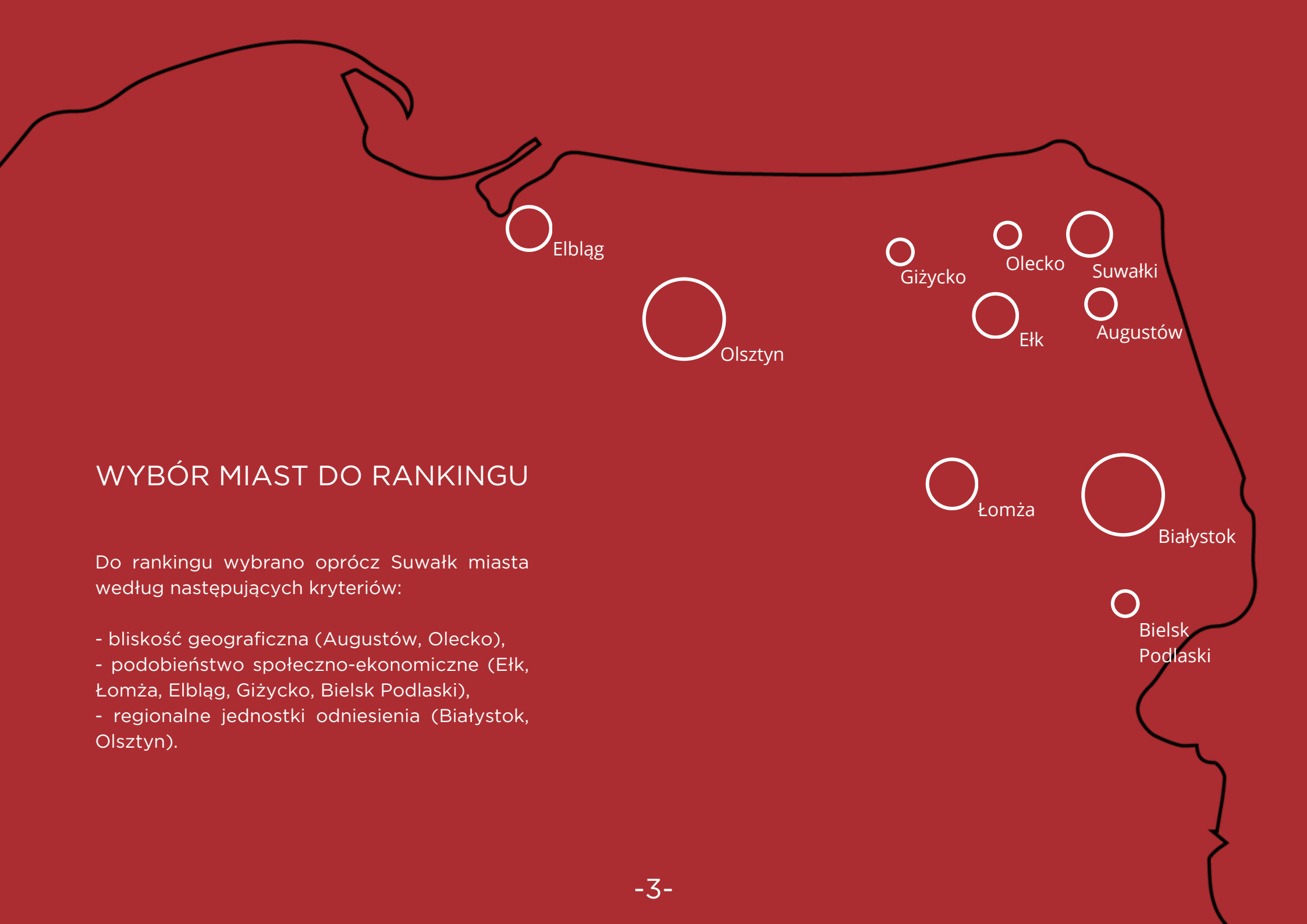
Mapa WJŻ obrazuje, jak duże są różnice w jakości życia w Polsce północno-wschodniej między gminami miejskimi i wiejskimi – zdecydowanie na korzyść miast. Dane o migracjach wewnętrznych potwierdzają atrakcyjność średnich miast tej części kraju dla ludności wiejskiej. Jest to jedna z przyczyn, dla których nadal zapleczem demograficznym takich miast, jak Suwałki, są pobliskie gminy wiejskie. Na zachodzie i południu Polski różnice WJŻ nie są tak znaczące, co wynika po części z większej urbanizacji tej części kraju.

Badanie WJŻ, który opiera się na tak wielu cząstkowych wskaźnikach wymaga każdorazowego zapytania instytucji państwowych o dane niepublikowane. To znacznie utrudnia ich bieżące opracowanie, stąd autorzy niniejszego raportu oparli się o kryterium dostępności wybierając kluczowe wskaźniki do analizy.

Ciekawym metodycznie opracowaniem jest publikacja portalu kartografia-ekstremalna.pl, który jednak uwzględnił tylko miasta powyżej 100 tys. mieszkańców.[4]

[3] <https://samorząd.pap.pl/kategoria/gmina-dobra-do-zycia/druga-edycja-rankingu>

[4] <https://www.kartografia-ekstremalna.pl/p/gdzie-w-polsce-zyje-sie-najlepiej>

WYBÓR MIAST DO RANKINGU

Do rankingu wybrano oprócz Suwałk miasta według następujących kryteriów:

- bliskość geograficzna (Augustów, Olecko),
- podobieństwo społeczno-ekonomiczne (Ełk, Łomża, Elbląg, Giżycko, Bielsk Podlaski),
- regionalne jednostki odniesienia (Białystok, Olsztyn).

WYBÓR WSKAŹNIKÓW

Dla lepszego porównania z rankingiem opublikowanym przez Business Insider wybrano maksymalnie zbieżne wskaźniki. Część została zmodyfikowana, co opisane jest bardziej szczegółowo w dalszej części raportu.

Dodatkowe wskaźniki są niezbędne, żeby szerzej ocenić środowisko życia mieszkańców. Dotyczy zwłaszcza zieleni czy zrównoważonej mobilności, której oczekują mieszkańcy miast. Dlatego jednakową wagę, co wskaźniki czysto gospodarcze, mają wskaźniki środowiskowe. Dwanaście zamiast sześciu rang i ich stosunkowo zbieżna waga pozwalają na dość łatwe, ale jednocześnie bardziej kompleksowe, opracowanie podobnego rankingu w kolejnych latach.

Tam, gdzie było to możliwe, dla zachowania największej porównywalności użyto danych na szczeblu gminy.

kategorie wskaźników

RYNEK PRACY I GOSPODARKA			ZABEZPIECZENIE SOCJALNE		ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO				MOBILNOŚĆ MIEJSKA		ZIELEŃ
BEZROBOCIE	WYNAGRODZENIA	GOSPODARNOŚĆ GMINY	MIESZKANIA	ŻŁOBKI	LEKARZE	PRZESTĘPCZOŚĆ	WALKA ZE SMOGIEM	PRZYSZŁOŚĆ ENERGETYCZNA	ROWE ROWE MIASTO	SAMOCHODY	BILANS DRZEW

wskaźniki

BEZROBOCIE

Wskaźnik bezrobocia w danych GUS podawany jest dla powiatów. W przypadku małych miast (nie będących siedzibami powiatów grodzkich) uwzględnia on również „wiejskie” otoczenie miasta. Dlatego dla lepszego porównania - w przypadku siedzib powiatów grodzkich wyliczono w niniejszym raporcie wartość będącą średnią ważoną liczby ludności powiatu grodzkiego i powiatu ziemskiego otaczającego ośrodek miejski. Oddaje to lepiej regionalne oddziaływanie całej aglomeracji i pozwala lepiej porównać rynek pracy miast większych i mniejszych.

Zdecydowanym faworytem zestawienia wskaźnika bezrobocia jest Olsztyn wraz z powiatem olsztyńskim (ziemskim). Stopa bezrobocia odpowiednio 2,1% i 6,4% w tych powiatach mogą wskazywać na atrakcyjniejszy rynek pracy w stolicy województwa warmińsko-mazurskiego.

Poz.	Miasto	Aglomeracyjny wskaźnik bezrobocia
1	Olsztyn	4,0%
2	Bielsk Podlaski	4,4%
3	Suwałki	5,4%
4	Białystok	5,9%
5	Łomża	6,1%
6	Elbląg	8,3%
7	Giżycko	9,0%
8	Augustów	10,3%
9	Ełk	10,7%
10	Olecko	13,3%

Suwałki w tym zestawieniu wyprzedzają Białystok, gdy uwzględnimy powiat ziemski otaczający miasto, który stanowi istotne zaplecze rynku pracy dla aglomeracji.

ŚREDNIE WYNAGRODZENIE U WIĘKSZYCH PRACODAWCÓW

Prezentowane dane dotyczą średniego wynagrodzenia pracujących w firmach powyżej 9 pracowników. W skali kraju pracownicy tych firm stanowią 68% całego rynku pracy, więc dane GUS nie do końca oddają poziom wszystkich wynagrodzeń w poszczególnych miastach czy nawet regionach. Polska statystyka nie uwzględnia danych dotyczących różnic regionalnych wynagrodzeń w mikrofirmach. W dużych aglomeracjach ze względu na skalę gospodarki wskaźnik dot. dużych firm pozwala porównać poziom wynagradzania, bo udział firm mikro jest stosunkowo niski. W małych gminach nieuwzględnienie mikrofirm czy rolników nie pozwala w pełni oddać wysokości wynagrodzeń i porównać ich ze stricte miejskimi warunkami. W miastach jak Olsztyn czy Ełk pracujący w podmiotach zatrudniających 0-5 pracowników stanowią 20%

Poz.	Miasto	Średnie wynagrodzenie w podmiotach zatrudniających 9+ pracowników
1	Bielsk Podlaski	6 840 zł
2	Olsztyn	6 506 zł
3	Białystok	6 184 zł
4	Augustów	6 051 zł
5	Elbląg	5 900 zł
6	Łomża	5 827 zł
7	Suwałki	5 548 zł
8	Giżycko	5 498 zł
9	Olecko	5 398 zł
10	Ełk	5 238 zł

Od lat prym w powyższym zestawieniu wiezie Bielsk Podlaski, którego motorem rozwoju jest branża budowlana. Spółka Unibep z główną siedzibą w Bielsku Podlaskim w 2021 r. zatrudniała 1616 pracowników[5] i to w dużej mierze ich wynagrodzenia zdają się przyczyniać do wysokiej pozycji miasta w rankingu wynagrodzeń. W porównaniu do średniej krajowej, gdzie 7% Polaków pracuje w budownictwie, w Bielsku Podlaskim ten udział jest trzykrotnie większy (21,2%).

Suwałki są branżowo dość zróżnicowane i stosunkowo niski poziom wynagrodzeń w większych firmach jest wyzwaniem, przed którym od lat stoi sektor państwowy i prywatny w mieście.

[5] pracujących ogółem wg miejsca zamieszkania, a w Wiżajnach jest to już 69%.

GMINA WYKORZYSTANYCH SZANS

Sposób pozyskiwania przez samorząd gminny środków na inwestycje świadczy o możliwościach rozwojowych gminy. Składa się na nią zarówno szansa, przed jaką stoją zwłaszcza większe ośrodki metropolitalne mające do dyspozycji więcej funduszy UE, jak i stopień skorzystania z tej szansy. Inwestycje z funduszy europejskich, na które dziś samorządy wnoszą wkład własny, po zakończeniu obecnego okresu programowania w 2027 r. będą kosztowały samorządy prawdopodobnie dużo więcej. Jest więc to wskaźnik „gospodarności” samorządu miasta, czyli maksymalnego wykorzystania środków pozyskanych przez samorząd na jednego mieszkańca.

Do pierwszej trójki oprócz dwóch wojewódzkich metropolii trafił Bielsk Podlaski, a tuż za nim Suwałki z wartością 865 zł pozyskanych środków na 1 mieszkańca w ciągu trzech lat. Najmniej w przeliczeniu na mieszkańca pozyskał i zainwestował środków europejskich Elbląg.

Poz.	Miasto	Środki pozyskane przez gminę z UE w latach 2020-2022 w zł na mieszkańca
1	Olsztyn	2 036 zł
2	Białystok	1 279 zł
3	Bielsk Podlaski	881 zł
4	Suwałki	865 zł
5	Łomża	755 zł
6	Augustów	735 zł
7	Giżycko	733 zł
8	Olecko	697 zł
9	Ełk	651 zł
10	Elbląg	376 zł

DOSTĘPNOŚĆ CENOWA MIESZKAŃ DLA MIESZKAŃCÓW

Inaczej niż w przypadku rankingu Business Insidera, gdzie przyjęto jedynie średnie ceny wystawionych mieszkań w portalu morizon.pl, w niniejszym rankingu oparto wskaźnik o daną z GUS. Jest to mediana cen za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w 2022 roku w stosunku do wysokości zarobków w danym mieście. W związku z tym, że dane o transakcjach z 2023 roku nie są jeszcze dostępne, powyższe zestawienie może nie uwzględniać dynamiki cen ostatniego roku. Oferty sprzedaży mieszkań na przykład w Augustowie na portalu morizon.pl obecnie dwu-, a nawet trzykrotnie przewyższają medianę z 2022 według GUS. Nie znamy jednak na dziś ani ostatecznej liczby tak sprzedanych mieszkań, ani ich transakcyjnej ceny.

Poz.	Miasto	Zakup m ² / śr. mies. wynagrodzenie
1	Olecko	1,26
2	Bielsk Podlaski	1,13
3	Elbląg	1,07
4	Augustów	1,05
5	Łomża	1,02
6	Suwałki	1,02
7	Ełk	0,99
8	Giżycko	0,98
9	Białystok	0,94
10	Olsztyn	0,92

Na podstawie powyższego zestawienia można przyjąć, że cenowa dostępność mieszkań jest dużo większa w Olecku niż Białymstoku czy Olsztynie. Badanie nie uwzględnia standardu mieszkań, które można kupić na lokalnym rynku nieruchomości.

Suwałki w tym zestawieniu z możliwościami zakupu 1,02 m² za średnią miesięczną pensję w tym mieście znalazły się na 6. miejscu rankingu.

DOSTĘPNOŚĆ MIEJSC W ŻŁOBKACH

Dostępność miejsc w żłobkach wskazuje na otwartość gminy na młode rodziny i na zaspokajanie ich potrzeb socjalnych, edukacyjnych i ułatwienie przede wszystkim kobietom powrotu na rynek pracy po urodzeniu dziecka. Wskaźnik ten oddaje starania społeczności lokalnej o zapewnienie dzieciom warunków rozwoju i jest też jednym z narzędzi polityki prorodzinnej samorządów. Zestawienie obejmuje miejsca w żłobkach samorządowych oraz tych prowadzonych przez organizacje i podmioty prywatne.

Suwałki z 367 miejscami na 1000 dzieci w wieku żłobkowym są liderem zestawienia, a w dole listy z ponad dwukrotnie mniejszą dostępnością plasują się Łomża i Giżycko.

Poz.	Miasto	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r.
1	Suwałki	367
2	Bielsk Podlaski	341
3	Olsztyn	313
4	Augustów	309
5	Białystok	308
6	Elbląg	295
7	Ełk	277
8	Olecko	241
9	Łomża	167
10	Giżycko	166

DOSTĘP DO LEKARZA NA NFZ

Podobnie jak w przypadku danych uwzględnionych przez redakcję Business Insidera, przyjęto za wiarygodne dane o kolejce do poradni ortopedycznej dostępne dla miast w portalu pacjent.gov.pl.[6] Dostęp do leczenia urazowego i ortopedycznego, który jest potrzebny dla wszystkich grup wiekowych, dobrze obrazuje średnią dostępność służby zdrowia. Niemniej czas oczekiwania w poszczególnych nie tylko miastach, ale i poradniach różni się znacznie i analizowana wartość służy tylko celom statystycznym. Dla przykładu w tym samym Białymstoku w jednej z poradni czas oczekiwania wynosił 0 dni (jedna z prywatnych poradni z umową z NFZ), a w innym 430 (Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny w Białymstoku).

Poz.	Miasto	Mediana dni oczekiwania na wizytę u ortopedy NFZ
1	Giżycko	18
2	Elbląg	38
3	Ełk	40
4	Białystok	41
5	Olecko	48
6	Olsztyn	58
7	Suwałki	62
8	Augustów	82
9	Łomża	104
10	Bielsk Podlaski	144

Co ciekawe, ani Olsztyn, ani Białystok nie figurują w pierwszej trójce zestawienia. Warmińsko-mazurskie miasta średniej wielkości statystycznie wykazują się większą dostępnością usług publicznej służby zdrowia.

Suwałki w tym zestawieniu plasują się w środku stawki, co wynika z obsługi całego regionu w zakresie służby zdrowia przez szpital wojewódzki oraz braku konkurencji ze strony sektora prywatnego, który świadczyłby usługi kontraktowane z NFZ.

[6] Średni czas oczekiwania na świadczenie z zakresu ortopedii i traumatologii narządów ruchu – dane na kwiecień 2024 r., dostęp 27 maja 2024 r.
<https://pacjent.gov.pl/terminy-leczenia>

PRZESTĘPCZOŚĆ

Zdaniem autorów rankingu bezpieczeństwo jest jednym z czynników wpływających na komfort mieszkańców. Dlatego też uwzględniono statystyki dot. przestępczości wg GUS - zwłaszcza kradzieży i włamań. To właśnie wskaźnik przestępstw przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców oddaje poziom poczucia bezpieczeństwa w lokalnych społecznościach. Dotyczy intensywności kradzieży, włamań, rabunków, które dotyczą w odczuwalny sposób mieszkańców (w przeciwieństwie do pominiętych przestępstw gospodarczych czy komunikacyjnych). Zwykle jest większy w metropoliach (w Warszawie wynosi 30 przestępstw na 1000 mieszkańców), a mniejszy na terenach wiejskich.

W badanej grupie najbezpieczniejszym powiatem był w 2023 roku powiat bielski. Dużo gorzej wypadły byłe miasta wojewódzkie, jak Suwałki i Elbląg, które miały wskaźnik wyższy niż wojewódzkie ośrodki metropolitalne.

Poz.	Miasto	Przestępstwa przeciwko mieniu ogółem w 2023 r. na 1000 mieszkańców
1	Bielsk Podlaski	5,62
2	Augustów	7,82
3	Ełk	8,23
4	Giżycko	8,41
5	Białystok	9,07
6	Łomża	10,92
7	Olsztyn	11,38
8	Olecko	12,74
9	Suwałki	13,14
10	Elbląg	14,36

WALKA ZE SMOGIEM

Jak wskazują badania naukowe, smog nie tylko wpływa niekorzystnie na zdrowie[7], ale też zabija produktywność[8]. Oddziałuje więc długofalowo bezpośrednio na kondycję całej społeczności, obciąża służbę zdrowia, a także pośrednio wpływa na gospodarkę miasta. Uchwały antysmogowej nie podjęły jednak odpowiedzialne za to władze samorządu wojewódzkiego ani w województwie podlaskim, ani w warmińsko-mazurskim.

Według barometru Czystego Powietrza, który prowadzi Polski Alarm Smogowy do końca lutego 2024 r. złożono w całej Polsce 689 tys. wniosków na wymianę kopciuchów, co stanowi 23% założonego celu do 2029 roku. Na przykładzie Rybnika wykazano[9], iż tylko 29% poprawy można przypisać czynnikom meteorologicznym, czyli efektowi „ciepłej zimy”, a w 71% są to działania antysmogowe.

Poz.	Miasto	Pozycja w rankingu gmin (2018-2023)
1	Olecko	123
2	Ełk	132
3	Suwałki	175
4	Augustów	518
5	Giżycko	887
6	Łomża	990
7	Bielsk Podlaski	1555
8	Białystok	1999
9	Elbląg	2222
10	Olsztyn	2288

Aktywna polityka antysmogowa gmin przekłada się wprost na jakość życia mieszkańców.

Ranking gmin prowadzony przez Polski Alarm Smogowy uwzględnia liczbę złożonych wniosków przez mieszkańców w ogólnopolskim Programie Czyste Powietrze w latach 2018-2023 oraz liczbę domów jednorodzinnych w gminie, które w większości wymagają wymiany starego pieca. Jest to wskaźnik, który oddaje zarówno starania gminy w promowaniu tego programu, jak i poziom zaangażowania lokalnych mieszkańców w politykę antysmogową kraju i miasta.

Suwałki, tuż po Olecku i Ełku, znajdują się w czołówce miast cytowanego rankingu. Niestety z 2477 gmin w całej Polsce w pierwszej setce znalazły się zaledwie 3 gminy Zielonych Płuc Polski: Nowe Miasto Lubawskie, Kolno i Grajewo. Tym bardziej wysoką pozycję badanych gmin należy uznać za istotny dla jakości życia mieszkańców.

[7] <https://bielsk.eu/podlaskie/47524-ekspert-polski-smog-szczegolnie-grozny-dla-ukladu-krazenia>

[8] <https://obserwatorgospodarczy.pl/2024/02/15/smog-zabija-ludzi-gospodarke-oraz-spoleczenstwo-raport-og/>

[9] <https://polskialarmsmogowy.pl/2024/04/czyste-powietrze-jest-tam-gdzie-sa-aktywne-gminy-ranking-pas/>

PRZYSZŁOŚĆ ENERGETYCZNA

Kwestie efektywności energetycznej coraz mocniej dotyczą nie tylko pojedynczych gospodarstw domowych, ale całych społeczności lokalnych. Wzrost cen energii będzie decydował o tym, że kolejne grupy społeczne będą zagrożone wykluczeniem energetycznym. Koszty społeczne i ekonomiczne spadną częściowo na wspólnotę samorządową.

Prof. Przemysław Śleszyński opracował typologię polskich miast zagrożonych wykluczeniem energetycznym opierając się na dwóch danych[10]:

- udziale domów, które według Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) ogrzewane są nadal paliwami stałymi (węgiel i drewno) oraz
- przewidywanym udziale osób w wieku 60+ w populacji miasta w 2030 r.

Poz.	Miasto	Zagrożenie ubóstwem energetycznym
1	Olecko	A1
1	Ełk	A1
2	Białystok	A2
2	Olsztyn	A2
3	Elbląg	A3
3	Łomża	A3
3	Giżycko	A3
5	Suwałki	B2
9	Bielsk Podlaski	C3
9	Augustów	C3

Typologii od A1 do C3 w niniejszym opracowaniu przyporządkowano rangi 1-9, przyjmując za główny czynnik udział domów ogrzewanych paliwem stałym (A-C).

Bielsk Podlaski i Augustów nie tylko mają wysoki udział starych kotłów w domach jednorodzinnych, ale też starzejące się szybciej społeczeństwo. Ten drugi czynnik zdecydował też o stosunkowo niskiej pozycji Suwałk w regionie. Najlepsze perspektywy mają zgodnie z typologią Olecko oraz Ełk, które mają relatywnie młode populacje i mniejszy udział kotłów na paliwo stałe w domach.

[10] Śleszyński P. „How to recognize the threat of social energy exclusion? Demographic and settlement determinants of distributed energy development in Polish towns and cities” w: Sustainable Cities and Society Volume 98, November 2023, 104780 - <https://doi.org/10.1016/j.scs.2023.104780>

ROWEROWE MIASTA

Gęstość dróg przystosowanych do bezpiecznego ruchu rowerowego to nie tylko alternatywa dla używania auta na co dzień. Znacznie zwiększa dostępność terenów do wypoczynku w czasie wolnym, co jest szczególnie istotne na terenach cennych przyrodniczo, za jakie uważa się Zielone Płuca Polski. Nie bez powodu krajowy szlak Green Velo przechodzi przez wiele z miast z rankingu.

Obecność ścieżek i dróg rowerowych świadczy o świadomości zarządzających miastem o zmieniających się wzorcach mobilności. Wiele z dróg rowerowych powstało we współpracy i przy udziale zróżnicowanych środków: od funduszy europejskich (Green Velo), przez krajowe, wojewódzkie (droga Suwałki-Sejny) po powiatowe i gminne (większość lokalnych ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych).

Poz.	Miasto	Liczba m dróg dla rowerów /km ² pow. miasta i otaczającego go powiatu w 2022 r.
1	Białystok	105
2	Suwałki	97
3	Olsztyn	58
4	Elbląg	56
5	Łomża	45
6	Augustów	37
7	Ełk	30
8	Bielsk Podlaski	25
9	Giżycko	22
10	Olecko	8

Wychodzenie naprzeciw tym potrzebom jest oczywistą zaletą miasta i regionu. W rankingu liderem jest Białystok, jednakże Suwałki z wartością 97 m/km² powierzchni miasta i otaczającego go powiatu niewiele ustępują liderowi zestawienia.

SAMOCHODY

Chociaż średnie miasta ze względu na skalę komunikacji nie cierpią tak bardzo na korki, jak metropolie, wskaźnik „usamochodowienia” pokazuje, na ile atrakcyjne są tam alternatywy w postaci transportu publicznego - miejskiego i lokalnego.

Wskaźnik wyliczono dla miasta i otaczającego go powiatu łącznie na podstawie danych GUS dot. zarejestrowanych samochodów osobowych na 1000 mieszkańców 2022 r. Ta metoda jest bliższa realnemu wpływowi ruchu samochodowego w ośrodkach subregionalnych i lokalnych. Dla tych obszarów miasta stanowią codzienne cele podróży samochodem i wpływają na ruch w mieście.

Przyjęto, że im więcej samochodów na mieszkańca występuje w mieście (co świadczy o pojemności infrastruktury drogowej), tym trudniej o przestrzeń do swobodnego przemieszczania się wszystkich mieszkańców. Potrzeba bowiem miejsca również na inne środki transportu (jak mobilność piesza, rowerowa i komunikacja miejska - korzystniejsze dla środowiska i zdrowia).

Poz.	Miasto	Liczba aut na 1000 mieszkańców w 2022 r.
1	Ełk	485
2	Łomża	540
3	Białystok	558
4	Giżycko	620
5	Augustów	621
6	Suwałki	622
7	Olsztyn	628
8	Elbląg	645
9	Olecko	654
10	Bielsk Podlaski	759

Rośnie zagrożenie zanieczyszczeniem powietrza czy wypadkami drogowymi. Większe są nakłady samorządów na utrzymanie dróg i parkingów, co pomniejsza budżet na inne cele. Mniejsza jest też odporność miasta na deszcze nawalne i fale upałów ze względu na większą powierzchnię utwardzoną i co za tym idzie - ryzyko przeciążenia kanalizacji burzowej i podtopienia.

Zdecydowanie liderem listy - ze względu na liczbę samochodów na mieszkańca poniżej granicy 500 - jest Ełk wraz z powiatem ełckim. Podobnie wysokie noty zdobywa Łomża i Białystok. Suwałki plasują się w środku stawki razem z Giżyckiem i Augustowem. Największe „usamochodowienie” cechuje powiat bielski.

BILANS DRZEW

W ostatnich latach istotnie wzrosła świadomość społeczna dot. roli drzew w mieście. Wymagania mieszkańców w tym zakresie rosną i istotne staje się uwzględnienie ich przy planowanych inwestycjach twardej samorządów i inwestorów prywatnych w miastach.

GUS podaje na poziomie gmin dane o zgłoszonych nasadzeniach oraz usuniętych drzewach. Korzyść klimatyczna, środowiskowa i społeczna z małego nasadzenia jest kilkakrotnie mniejsza niż utracona korzyść ze ściętego starego drzewa, co oddają – regulowane prawnie – współczynniki nasadzeń kompensacyjnych. W niniejszym opracowaniu przyjęto minimalny występujący w regulacjach współczynnik wynoszący 3 drzewa nowe za jedno usunięte (w ten sposób przeliczono wagę drzew usuniętych).

Bilans drzew z lat 2020-2022 odniesiono do powierzchni miasta, co pozwoliło przeliczyć, ile drzew na kilometr kwadratowy miasta zabrakło, aby zachować równowagę w miejskim ekosystemie.

Poz.	Miasto	Bilans nasadzeń i wycinki drzew w latach 2020-2022 na 1 km ² z uwzględnieniem kompensacji
1	Suwałki	-2
2	Augustów	-12
3	Ełk	-19
4	Elbląg	-43
5	Bielsk Podlaski	-58
6	Giżycko	-83
7	Olsztyn	-86
8	Olecko	-87
9	Białystok	-90
10	Łomża	-102

Żadne z analizowanych miast nie zachowało w 100% równowagi. Najmniej zabrakło Suwałkom, Augustowowi i Ełkowi. Najintensywniej wycinano drzewa w Łomży.

Jak wynika z danych, dodatnim bilansem nasadzeń w liczbach bezwzględnych (bez uwzględnienia kompensacji i powierzchni miasta) mogą poszczycić się Suwałki (664), Giżycko (284), Augustów (207) i Ełk (200).

RANKING MIAST PÓŁNOCNO-WSCHODNIEJ POLSKI

			RYNEK PRACY I GOSPODARKA			ZABEZPIECZENIE SOCJALNE		ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO				MOBILNOŚĆ MIEJSKA		ZIELEŃ
	MIASTO	SUMA	BEZROBOCIE	WYNAGRODZENIA	GOSPODARNOŚĆ GMINY	MIESZKANIA	ŻŁOBKI	LEKARZE	PRZESTĘPCZOŚĆ	WALKA ZE SMOGIEM	PRZYSZŁOŚĆ ENERGETYCZNA	ROWEROWE MIASTO	SAMOCHOODY	BILANS DRZEW
1	BIALYSTOK	53	4	3	2	9	5	4	5	8	2	1	3	9
1	ELK	53	9	10	9	7	7	3	3	2	1	7	1	3
3	SUWAŁKI	54	3	7	4	6	1	7	9	3	5	2	6	1
4	AUGUSTÓW	56	8	4	6	4	4	8	2	4	9	6	5	2
5	BIELSK PODLASKI	57	2	1	3	2	2	10	1	7	9	8	10	5
6	OLSZTYN	58	1	2	1	10	3	6	7	10	2	3	7	7
7	ELBLĄG	60	6	5	10	3	6	2	10	9	3	4	8	4
8	GIŻYCKO	65	7	8	7	8	10	1	4	5	3	9	4	6
9	ŁOMŻA	66	5	6	5	5	9	9	6	6	3	5	2	10
10	OLECKO	70	10	9	8	1	8	5	8	1	1	10	9	8

Źródło: oprac. własne na podstawie GUS, Polski Alarm Smogowy, pacjent.gov.pl, Śleszyński (2023)

PODSUMOWANIE

Ranking, w którym suma poszczególnych rang wybranych wskaźników decydowała o pozycji na liście (im mniej punktów w sumie, tym lepiej), wygrywają miasta Białystok i Ełk (ex aequo 53 punkty). Zaraz za nimi plasują się Suwałki (54 punkty). Jednopunktowe różnice cechują też kolejne miasta północno-wschodniej Polski uwzględnione w zestawieniu: Augustów, Bielsk Podlaski i Olsztyn.

Z rankingu wynikają trzy istotne wnioski dot. jakości życia w miastach północno-wschodniej Polski:

1. Niektóre miasta średnie nie ustępują stolicom województw w tworzeniu dobrych warunków życia.

W wybranych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego nawet przewyższają je, jak Bielsk Podlaski w gospodarce i zabezpieczeniu socjalnym, czy Ełk w zapewnieniu dostępu do służby zdrowia i bezpieczeństwa.

2. Białystok i Olsztyn w wielu badaniach metropolii pojawiają się w czołówce rankingów. Gdy uznamy ich pozycję za punkt odniesienia, to zgodnie z wysokimi notowaniami stolic za miasta o wysokiej jakości życia uznać należy Ełk, Suwałki, Augustów czy Bielsk Podlaski. Wówczas nie tylko w skali regionalnej, ale również ogólnopolskiej.

3. Rozwój mobilności między regionalnym ośrodkami wzrostu i ośrodkami subregionalnymi jest tendencją stałą. Podobnie rozwój e-commerce oraz tendencje na rynku pracy zdalnej. Wszystkie one będą sprzyjały większemu dostępowi do dóbr, usług oraz pracy typowych dla większych ośrodków również wśród mieszkańców średnich miast.

Dlatego decyzja o wyborze miejsca do stałego zamieszkania może uwzględniać w nieodległej przyszłości nie tylko metropolie i ich przedmieścia, ale też dobrze skomunikowane i urządzone miasta średnie.

REKOMENDACJE DLA SUWAŁEK

Jak wskazuje ranking, Suwałki są atrakcyjne pod względem infrastruktury rowerowej, opieki żłobkowej czy nasadzeń drzew. Szczególnej troski i działań wymagają wskaźniki dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa, zwłaszcza poprawa wskaźników w zakresie przestępczości.

W dziedzinie gospodarczej uwagi wymaga z pewnością poziom wynagrodzeń, który w większych firmach i instytucjach przestaje być konkurencyjny na tle innych miast regionu, zwłaszcza w obliczu niskiej stopy bezrobocia rejestrowanego.

PARK
NAUKOWO-TECHNOLOGICZNY
POLSKA-WSCHÓD W SUWAŁKACH